

Datum
2021-03-30
Vår referens
Lotta Herz
Utredningssekreterare
lotta.herz@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Nämndinitiativ från Malte Roos (MP) angående elevers psykiska hälsa under tid för fjärrundervisning GRF-2021-7532

Sammanfattning

Malte Roos (MP) väckte i grundskolenämnden i mars 2021 ett nämndinitiativ angående elevers psykiska hälsa under tiden för fjärrundervisning. Grundskolenämnden beslutade den 24 mars 2021 att remittera ärendet till grundskoleförvaltningen för beredning.

Grundskoleförvaltningen har undersökt förutsättningarna att genomföra förslaget och bedömer att en utvärdering av arbetet med psykisk ohälsa under fjärr- och distansundervisningen av olika skäl kan vara svår att genomföra på ett ändamålsenligt sätt. Utvärdering av verksamheten bör dessutom ske inom ramen för förvaltningens systematiska kvalitetsarbete. Förvaltningen bedömer även att Centrala elevhälsan redan har ett tydligt uppdrag gällande att arbeta främjande och förebyggande.

Grundskoleförvaltningen föreslår därför att nämndinitiativet bör avslås. I det fall nämnden beslutar att gå vidare med ärendet, behöver initiativet förtydligas kring hur det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa ska stärkas.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta

1. Grundskolenämnden avslår nämndinitiativet.

Beslutsunderlag

- Nämndinitiativ från Malte Roos (MP) angående elevers psykiska hälsa under tid för fjärrundervisning
- §34 GRNAU Nämndinitiativ från Malte Roos (MP) angående elevers psykiska hälsa under tid för fjärrundervisning
- G-Tjänsteskrivelse GRNAU 210409 angående elevers psykiska hälsa under tid för fjärrundervisning

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2021-03-12

Grundskolenämnden 2021-03-24

Grundskolenämndens arbetsutskott 2021-04-09

Grundskolenämnden 2021-04-21

Ärendet

Bakgrund

Malte Roos (MP) väckte i mars 2021 ett nämndinitiativ angående elevers psykiska hälsa under tiden för fjärrundervisning. I initiativet uppmärksammas att psykisk ohälsa är ett växande problem i svensk skola. Sedan fjärrundervisningen infördes på Malmös högstudier och gymnasier har kuratorer och forskare larmat om att många elever avbokade sina samtal, och att det är svårare att fånga upp elever vars psykiska välmående försämrats. Enligt initiativet ska även flera kuratorer i Malmö som Miljöpartiet pratat med uttryckt att Centrala elevhälsan främst arbetar med åtgärdande insatser, och att de önskar att den Centrala elevhälsan i högre grad skulle ha ett ansvar att arbeta främjande och förebyggande. I nämndinitiativet yrkas:

- att uppdra åt grundskoleförvaltningen att utvärdera hur skolornas arbete med elevers psykiska hälsa under tiden för fjärrundervisningen har fungerat;
- att uppdra åt grundskoleförvaltningen att utvärdera hur stödet från de förvaltningscentrala stödfunktionerna till skolorna elevhälsoteam under tiden för fjärrundervisningen har fungerat;
- att ge Centrala elevhälsan i uppdrag att stärka det förebyggande arbetet mot psykiskohälsa bland eleverna

Grundskolenämnden beslutade den 24 mars 2021 att remittera ärendet till grundskoleförvaltningen för beredning.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Förutsättningar

För att motverka smittspridning av covid-19 har delar av grundskolornas undervisning för elever på högstadiet i perioder bedrivits genom fjärr- och distansundervisning. En pandemi är en genomgripande samhällsutmaning som påverkar såväl barn, unga som vuxna. Skolan är för många elever en trygg och välkänd plats som bidrar till att upprätthålla rutiner och förebygger stress och otrygghet. Det är en förväntad reaktion, både hos barn och vuxna, att reagera på en genomgripande förändring som påverkar de vardagliga rutinerna. Men det är viktigt att skilja på förväntade reaktioner och psykisk ohälsa.

Problematik med isolering och psykisk ohälsa bör tas på allvar, men Centrala elevhälsan bedömer att det i dagsläget inte går att dra slutsatsen att det skett en tydlig ökning av psykisk ohälsa under tiden som fjärr- och distansundervisning bedrivits. Det finns ingen underliggande data som bekräftar en generell ökning av psykisk ohälsa. Inte heller kan förvaltningen bekräfta bilden av att det på generell nivå förekommit en stor mängd avbokade samtal och/eller besök hos den lokala elevhälsan.

Fjärr- och distansundervisningens påverkan på elevers hälsa är en frågeställning som med stor sannolikhet kommer vara föremål för många undersökningar och forskning framöver i hela Sverige. Idag vet vi dock inte om utgångspunkten för nämndinitiativet stämmer. Detta problematiserar premisserna för uppdraget. Utifrån denna aspekt är grundskoleförvaltningen av uppfatt-

ningen att det är för tidigt att genomföra en utvärdering. Utan mer information om hur den psykiska ohälsan faktiskt sett ut bland eleverna under tiden för fjärr- och distansundervisning är det svårt att utvärdera om elevhälsoarbetet på skolorna, och stödet från staberna, har varit ändamålsenligt och effektivt.

Vidare bör det beaktas att skolornas och grundskoleförvaltningens elevhälsoarbete har bedrivits som vanligt även under tiden för fjärr- och distansundervisning. Den lokala elevhälsan på skolorna har fortsatt att vara öppen för besök, både digitala och fysiska. Någon tydlig förändring i elevhälsoarbetet har inte genomförts under tiden för fjärr- och distansundervisning, varken gällande arbetsätt, omfattning eller uppdrag. Elevhälsan har en ständig uppgift att möta elever i svåra situationer, detta har inte förändrats under tiden för fjärr- och distansundervisning.

Grundskoleförvaltningen vill även betona att de elevgrupper med förhöjd sårbarhet, så som exempelvis elever i skolformen grundsärskola, elever i särskilda undervisningsgrupper och nyanlända elever har fortsatt undervisats i ordinarie undervisningsmiljö. Fysisk undervisning på plats i skolan erbjuds också elever där elevhälsan och skolan har bedömt det vara det bästa för eleven utifrån individuella förutsättningar och behov.

I och med att arbetet på skolorna, och stödet centralt från förvaltningen, bedrivits på samma sätt som tidigare bedömer grundskoleförvaltningen att en utvärdering kring specifikt arbetet med psykisk ohälsa under tiden för fjärr- och distansundervisning kan bli svår att genomföra på ett ändamålsenligt sätt. Det kan exempelvis bli svårt att avgöra vilket elevhälsoarbete som bör inräknas i en sådan utvärdering, och det riskerar att snarare blir en generell utvärdering av elevhälsans hela arbete.

Förvaltningen bedömer sammantaget att en utvärdering av arbetet med psykisk ohälsa under fjärr- och distansundervisningen är dels för tidig att genomföra, dels svår att genomföra på ett ändamålsenligt sätt.

Grundskoleförvaltningens kvalitetsarbete

Utifrån skollagens krav och Malmö stads budget- och uppföljningsprocess har grundskoleförvaltningen utvecklat en struktur för systematiskt kvalitetsarbete som samordnar flera olika arbetsprocesser. Dessa riktlinjer konkretiserar hur grundskoleförvaltningen bedriver sitt systematiska kvalitetsarbete. Styrmodellen *Systematiskt kvalitetsarbete* utgår från nationella styrdokument och används av förvaltningen som helhet och av skolorna. Styrmodellen *Planering och uppföljning* utgår från kommunala styrdokument och används i grundskoleförvaltningen av förvaltningsnivån.

Genomgående strävar grundskoleförvaltningen efter att basera det systematiska kvalitetsarbetet på arbetet närmast eleverna – arbetet tar sin utgångspunkt i den uppföljning, analys, planering och genomförande som arbetslag/arbetsgrupper gör. Deras slutsatser används av skolan. I nästa skede använder förvaltningen skolornas arbete. På motsvarande sätt arbetar enheter och avdelningar inom staben. Deras uppföljning, analys, planering och genomförande används också i det förvaltningsövergripande arbetet.

Detta arbete utgör grunden för den uppföljning och utvärdering som sker på skolorna och förvaltningen. Ytterligare processer relevanta i sammanhanget är arbetet med det strategiska ramverket för att skapa varje elevs bästa skola. Inom ramen för detta genomförs bland annat kvalitetsdialoger – där arbetet utifrån det strategiska ramverket följs upp och analyseras.

Uppföljning sker även inom processen för tvärfunktionell uppföljning. Där arbetar utbildnings-

chefer och avdelningarna inom förvaltningen med att gemensamt analysera olika typer av data, se samband och dra generella och specifika slutsatser utifrån skolornas arbete. Arbetsprocessen är ett verktyg för förvaltningen att analysera skolornas utvecklingsbehov, med syfte att ge förvaltningen ett mer heltäckande, samordnat och djupgående underlag för att stödja skolorna.

Grundskoleförvaltningen anser att utvärderingar av skolornas och stabernas arbete i så stor utsträckning som möjligt bör genomföras inom ramen för de processer som beskrivits ovan. Detta gäller även för elevhälsans arbete. I den av nämnden beslutade *Riktlinjer för elevhälsans arbete i Malmö stads grundskolor* beskrivs premisserna för uppföljning och kvalitetssäkring av elevhälsans arbete: ”Att kontinuerligt och systematiskt följa upp elevhälsans arbete är ett led i att ständigt utveckla hela skolverksamheten. Skolhuvudmannen är ytterst ansvarig för att det finns ett systematiskt kvalitetsarbete på såväl skolenhets- som huvudmannanivå. Kvalitetssäkring av elevhälsan ska utgöra en del av det ordinarie kvalitetsarbetet och inte vara ett separat system”

Grundskoleförvaltningen bedömer att nämndinitiativets yrkande på utvärdering därmed inte vore fullt förenliga med de uppsatta riktlinjer som tidigare beslutats av grundskolenämnden, eller med grundskoleförvaltningens ambition av att ha ett samordnat och samlat system för kvalitetsarbete. Att genomföra separata utvärderingar av enskilda frågor riskerar att skapa en otydlighet i förvaltningens systematiska kvalitetsarbete samt öppna upp för även andra separata utvärderingar. I förlängningen kan det även innebära en otydlighet kring vilka frågor som ska bli föremål för en separat utvärdering, vilket i sig kan skicka oönskade signalvärden. Exempelvis kan det utifrån nämndinitiativet väckas frågan varför inte skolornas arbete med elevers fysiska hälsa under fjärr- och distansundervisning ska utvärderas.

Elevhälsans uppdrag och arbete

I nämndinitiativet yrkas även på att ge Centrala elevhälsan i uppdrag att stärka det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa bland eleverna. Grundskoleförvaltningen tolkar nämndinitiativet som att det inte inbegriper att skjuta till ytterligare resurser, utan snarare utgör ett yrkande på att de centrala stödfunktionerna ska användas på ett effektivare och mer förebyggande sätt. Samt att Centrala elevhälsan utifrån detta ska ges ett förstärkt förebyggande uppdrag.

Grundskoleförvaltningen vill påtala att elevhälsans primära uppdrag redan är att arbeta främjande och förebyggande till stöd för elevers lärande, hälsa och välmående. I den av nämnden beslutade *Riktlinjer för elevhälsans arbete i Malmö stads grundskolor* slås det bland annat fast att ”Elevhälsans inriktning är att [...] främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande”.

Elevhälsan inom Grundskoleförvaltning är organiserad i två nivåer; dels den Centrala elevhälsan vars resurser finns tillgängliga för samtliga verksamheter inom grundskoleförvaltningen, dels den lokala med elevhälsoteam på varje skola. Elevhälsoarbetet utformas för att vara likvärdigt och tillgängligt utifrån identifierade behov. I elevhälsans gemensamma uppdrag ingår bland annat att utifrån respektive professionsperspektiv:

- främja elevers lärande, utveckling och hälsa.
- bidra med kunskap om risk- och skyddsfaktorer i relation till elevers lärande, hälsa och utveckling.
- verka för ökad tillgänglighet och främja elevers delaktighet.
- bidra till att följa upp, utvärdera och utveckla skolans lärmiljöer utifrån elevernas förutsättningar och behov.

Centrala elevhälsan arbetar inom olika områden med att stötta skolorna och utveckla det förebyggande och främjande arbetet. Ett sådant område är exempelvis kompetensutveckling av både

pedagoger och EHT-personal på skolorna. Centrala elevhälsan erbjuder handledning, arbetslagsutveckling, och kompetenshöjande insatser och fortbildningar till skolorna. Även elevhälsans medicinska insatser arbetar primärt med att främja elevers lärande, utveckling och hälsa. Bland annat ingår i den medicinska elevhälsans uppdrag att i samverkan med elever, vårdnadshavare och skolans övriga personal arbeta för att ge eleverna kunskap om hälsosamma levnadsvanor och faktorer som bidrar till hälsa, samt att vid hälsobesök tidigt identifiera problem eller symtom hos elever.

Nämndinitiativet definierar inte hur det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa bör stärkas eller effektiviseras. Det är oklart hur uppdraget till Centrala elevhälsan är tänkt att formuleras, eller vad uppdraget skulle innebära i praktiken. Grundskoleförvaltningen kan därmed inte närmare yttra sig kring yrkandets eventuella risker, möjligheter eller konsekvenser.

Sammanfattningsvis konstaterar förvaltningen att Centrala elevhälsan redan har ett tydligt uppdrag gällande att arbeta främjande och förebyggande. I det fall nämnden beslutar att gå vidare med ärendet, behöver yrkandet förtydligas kring hur det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa ska stärkas.

Grundskoleförvaltningens bedömning

Sammanfattningsvis bedömer grundskoleförvaltningen att en utvärdering av arbetet med psykisk ohälsa under fjärr- och distansundervisningen av olika skäl är svår att genomföra på ett ändamålsenligt sätt. Utvärdering av verksamheten bör dessutom ske inom ramen för förvaltningens systematiska kvalitetsarbete. Förvaltningen bedömer även att Centrala elevhälsan redan har ett tydligt uppdrag gällande att arbeta främjande och förebyggande.

Grundskoleförvaltningen föreslår därför att nämndinitiativet ska avslås. I det fall nämnden beslutar att gå vidare med ärendet, behöver nämndinitiativet förtydligas kring hur det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa ska stärkas.

Ansvariga

Helena Plantin Enhetschef

Anette Enhav Avdelningschef

Anders Malmquist Förvaltningschef